

Foto boven: (vlnr) Pat Groebe, Hendrik van Driel en Piet Brandhorst.
De samenwerking staat nog in de kinderschoenen, maar is op meerdere fronten al effectief gebleken.

Foto onder: De groene handhavers van de Provincie Flevoland hebben een eigen boot maar gaan ook vaak mee aan boord van de politie of andersom.

Foto's: Jolanda Haven

Toezicht en handhaving Marker- en IJsselmeer structureel aangepakt

De provincie Flevoland en Noord-Holland hebben de handen ineen geslagen met een convenant over het toezicht en handhaving van de Natuurbeschermingswet op het Marker- en IJsselmeer. Een deel van de meren valt onder de Provincie Flevoland en een deel onder Noord-Holland. De Provincie Flevoland neemt het toezicht en de handhaving voor beide wateren, ook het deel dat onder Noord-Holland valt, voor haar rekening. Naast dit convenant is er ook een samenwerkingsverband opgezet met andere handhavinginstanties, zoals de regiopolitie, het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en Rijkswaterstaat (RWS). De samenwerking staat nog in de kinderschoenen, maar is op meerdere fronten al effectief gebleken.

HandHaving ging mee op pad.

Het Marker- en IJsselmeer vormen een belangrijk natuurgebied. In de winter vormen deze gebieden de belangrijkste zoetwatermeren van Noord-West Europa voor duikeenden en zaagbekken. Naast duikeenden die in het IJsselmeer leven van drie- en vierhoeksmossels, bestaat de vogelwereld van het open water vooral uit viseters, zoals de aalscholver, grote zaagbek, visdief en zwarte stern. Bescherming van deze gebieden is essentieel en valt daarom onder de Natuurbeschermingswet die sinds 1998 van kracht is. De uitvoering van deze wet ligt bij de provincies. De provincie is bevoegd gezag voor vergunningverlening, planbeoordeling en handhaving.

De twee grote zoete wateren vallen deels onder de provincie Flevoland en deels onder Noord-Holland. Op grond van de Natuurbeschermingswet, voerden voorheen beide provincies toezicht en handhaving uit op hun deel. Dat gebeurde van beide kanten echter maar beperkt. Sinds 17 december vorig jaar hebben de provincies Noord-Holland en Flevoland een convenant voor het structureel uitvoeren van toezicht en handhaving van het Marker- en IJsselmeer. Naast de samenwerking met de provincie Noord-Holland is de Provincie Flevoland bezig met het opzetten en coördineren van een samenwerkingsverband op de grote zoete wateren met andere handhavingpartners.

Provincie Friesland is het bevoegd gezag op het IJsselmeer. Een deel van het IJsselmeer is Flevolands grondgebied, hier wordt echter wel door Provincie Flevoland gehandhaafd.

Steunpunt Marker- en IJsselmeer

Voor het toezicht en de handhaving van het natuurgebied is vanuit de provincie Flevoland het Steunpunt Marker- en IJsselmeer opgericht. Handhavers water en milieu Hendrik van Driel en Pat Groebe zijn sinds een aantal maanden actief op het water. Ze controleren of vissers de juiste papieren hebben, maken jacht op visstropen en houden toezicht tijdens evenementen met als doel beschermde natuurgebieden te

>>

behouden en te beschermen. Het kantoor van de groene handhavers zit in een pand van RWS aan het Markermeer in Lelystad waar ook het KLPD gevestigd is. Op de eerste verdieping kijken ze uit over het Markermeer. De speciale waterdichte pakken liggen klaar om aan te trekken en het water op te gaan. Met een verrekijker houdt Van Driel vanuit zijn kantoor in de gaten wat er op water gebeurt. Het waait hard, windkracht zeven. De naweën van het noodweer dat half juli over Nederland trok na een aantal tropische dagen zijn duidelijk te merken. Door de hoge golven zijn de vissers aan wal gebleven. Ook de meeste zeilschepen liggen in de haven. Voor surfers is het wel ideaal weer, maar ook zij zijn in geen velden of wegen te bekennen. Een aantal jonge zeilers in opleiding waagt het erop en manoeuvreren erop los. „Elke dag is anders”, zo vertelt Van Driel. „Dat is het leuke van deze baan. Als we het water op gaan, is het altijd weer een verrassing wat we tegenkomen. Maar vandaag is het rustig.” De grootste taak van de groene handhavers op dit moment is partners op het water leren kennen. „Vanuit de provincie is het een nieuwe functie. Alles moest opgebouwd worden”, zo vertelt Groebe. „Doordat we bij RWS en het KLPD zitten, zijn de lijntjes kort. Elkaar kennen en weten wat de

ander doet, is belangrijk. Maar ook weten wat er speelt in dit gebied is belangrijk om je taken goed uit te kunnen voeren.”

Tegengestelde belangen

Bescherming van de natuurwaarden op en rond het IJssel- en Markermeer is belangrijk omdat ze naast natuurgebied ook andere functies vervullen zoals recreatiegebied, transportweg, waterbuffer en visserij. Deze verschillende functies kennen ook tegengestelde belangen die een bedreiging kunnen vormen voor de te beschermen natuurwaarden. Het grootste probleem op de twee grote meren is de toename van de recreatiedruk. Er zijn steeds meer pleziervaartuigen op het water. Het gehele gebied moet bij voorkeur minstens één keer per week in zijn geheel worden gecontroleerd. Het hele gebied is echter zo groot van omvang, dat het met één boot niet kan in een dag. Om toch een goed toezicht te waarborgen, is samenwerking met andere toezichthouders in het gebied noodzakelijk. De verschillende instanties kunnen ogen en oren voor elkaar zijn in het gebied. „Zodra wij zaken constateren die voor rekening komen van de politie of voor RWS melden we dat”, aldus Van Driel. En ook andersom krijgen wij een melding en gaan op onderzoek uit.’

Onbekend maakt onbemind

De wijze waarop de toezichthouder optreedt, is afhankelijk van de overtreding en de overtreder. Van Driel: „Een onbewuste overtreder, die de regels niet kent zal een waarschuwing krijgen. Maar een bewuste overtreder, een sportvisser met vijf hengels die met levend aas vist bijvoorbeeld, wordt geverbaliseerd. We kunnen zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk optreden.” Daarnaast kan door de toezichthouder ook voorlichting worden gegeven aan een overtreder. Zo worden gedurende het zomerseizoen de beschermde natuurgebieden gemarkeerd (met boeien) om recreanten te wijzen op het gesloten karakter daarvan. In samenwerking met andere handhavingsinstanties worden gericht acties ondernomen tegen overtredingen. Dit kan bestaan uit visstoperij, verstoring van gebieden of toezicht bij grotere evenementen in de nabijheid van beschermde natuurgebieden. „Veel mensen die wij op het water tegenkomen zijn niet op de hoogte van de Natuurbeschermingswet. Onbekend maakt onbemind”, aldus Groebe. „Naast voorlichting die wij ze geven, is het belangrijk dat er ook preventief wordt opgetreden vanuit de provincie. Vooraf voorlichting geven aan burgers voordat het zomerseizoen begint, zou in samenhang met toezicht en

handhaving een belangrijke aanvulling kunnen zijn.” De maanden dat Van Driel en Groebe actief zijn op het water hebben ze al verschillende overtredingen geconstateerd. „Illegale visnetten met als gevolg dat vogels en eenden vast kwamen te zitten en stierven”, zo vertelt Van Driel.

Samenwerking regiopolitie

Eén van de samenwerkende partners is de politie. Naast het KLPD heeft ook de politieregio Flevoland een belangrijke taak ten aanzien van openbare orde en veiligheid op de randmeren. Het watertoerisme heeft zo zijn eigen aandachtspunten en veiligheidsregels. Piet Brandhorst is milieucoördinator bij de politieregio Flevoland. „Drie jaar geleden werd nieuw leven geblazen in het toezicht op de randmeren”, aldus Brandhorst. In de periode van april tot en met september surveilleert de politie dagelijks met drie boten op het water van de randmeren. Vaartoezicht is namelijk onderdeel van het algemene politietoezicht. Naast de regiopolitie Flevoland zijn ook IJsselland, Noord- en Oost Gelderland, Utrecht en Gooi- en Vechtstreek betrokken bij het toezicht en de handhaving op de randmeren.

Met de specifieke kennis op bijzondere wetgeving zijn de groene handhavers van de provincie een aanvulling op het algemene toezicht wat de politie uitoefent. Brandhorst: „Het werkt beter en efficiënter door met verschillende disciplines op één boot te varen. Kennis en ervaring wordt op een goede manier uitgewisseld. Valkuil is wel dat de groep niet te groot moet worden. Dan ben je snel het overzicht kwijt. Op dit moment is het te overzien. De verschillende partners leren elkaar steeds beter kennen en kunnen samen efficiënt optreden. Om alle betrokken partijen op de hoogte te brengen van wat er allemaal speelt, schrijven wij onder andere twee keer

per week een nieuwsbrief.”

De boten van de politie worden ook projectmatig ingezet bij opsporing van visstropers, alcoholcontroles en gerichte acties op bijvoorbeeld de overlast van waterscooters en snelle motorboten. „We merken dat onze inspanningen zijn vruchten afwerpen. Burgers weten steeds vaker hun vaarbewijzen te tonen. Vissers hebben hun papieren in orde en kitesurfers weten dat wij regelmatig surveilleren. Ook havenmeesters merken dat het rustiger wordt”, zo vertelt Brandhorst. „Om de mensen op de hoogte te brengen van de ver- en geboden op de zoete wateren geven wij voorlichting op het water, maar ook is er een informatieboekje verschenen. Het boekje is verkrijgbaar in de havens, VVV-kantoren, informatiepunten en gemeentehuizen. Ook samenwerkende partners weten beter wat onze taken zijn. Voorheen werd bij een aanvaring op de meren het KLPD ingeschakeld. Nu worden wij steeds vaker gealarmeerd bij problemen op het water. Hoewel we steeds meer zichtbaar zijn voor zowel samenwerkende instanties als burgers, zijn er nog genoeg speerpunten voor de komende tijd. We willen ons nog meer richten op criminaliteitspreventie. Het aantal boten en buitenboordmotoren dat gestolen wordt, is nog steeds erg hoog.”

Natura 2000

Er zijn op dit moment belangrijke ontwikkelingen gaande die gevolgen zullen hebben voor toezicht, handhaving en vergunningverlening. Nederland is verplicht voor bepaalde natuurgebieden en diersoorten een ‘gunstige staat van instandhouding’ te bereiken en te behouden. Daarvoor is Natura 2000 in het leven geroepen. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Voor Nederland gaat het in totaal om 162 gebieden. Zo ook het

IJsselmeergebied. Het Beheerplan Natura 2000 moet voor dit gebied nader inzicht geven in de instandhoudingdoelstellingen en de manier waarop die worden bereikt. 2010 is het jaar waarin het Beheerplan Natura 2000 voor het IJsselmeergebied zal worden opgeleverd. Het uitsluitend opstellen van instandhoudingdoelstellingen zonder handhaving heeft geen zin. Handhaving maakt dan ook een onlosmakelijk onderdeel uit van het Beheerplan Natura 2000 voor het IJsselmeergebied. Voor het opstellen van het Beheerplan Natura 2000 voor het IJsselmeergebied is een projectgroep opgericht (PBNIJ). Van Driel: „Het beheerplan gaat een leidraad vormen voor het beheer van het gebied. Op die manier wordt het voor iedereen duidelijk welke procedures gevolgd dienen te worden en wanneer iets vergunningplichtig is of niet. Dit is nu vaak de vraag waar wij als handhavers tegen aan lopen. Soms is het voor ons ook lastig om daadwerkelijk significante verstoring waar te nemen. Terwijl ze vaak wel degelijk aanwezig is, maar een onderzoek (toetsing) nodig is om dit aan te tonen. In de toekomst zal het voor de handhavers dus duidelijker zijn of het mis is of niet. Terwijl andere partijen ook meer duidelijkheid hebben waar ze aan dienen te voldoen.”

Nadere inlichtingen:

- Patrick van de Heisteeg,
Regisseur Natuur en Landschap,
Provincie Flevoland
Patrick.vandeheisteeg@flevoland.nl
(0320) 265397
- Hendrik van Driel
hendrik.vandriel@flevoland.nl
(06) 55190657

Tekst: Jolanda Haven